

Олександр Мокрогуз
Олександр Желіба

**МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ІНТЕГРОВАНОГО МІЖГАЛУЗЕВОГО КУРСУ**

ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

7-8 КЛАС

Модельна навчальна програма інтегрованого міжгалузевого курсу «Основи медіаграмотності» (7–8 класи) для закладів загальної середньої освіти / О. П. Мокрогуз , О.В. Желіба/ За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Р. І. Євтушенко – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023.— 28 с.

ISBN 978-617-7370-45-0

Програма укладена відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 р. та наказу Міністерства освіти і науки України № 235 від 19 лютого 2021 року «Про затвердження типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».

*Гриф Міністерства освіти і науки України
«Схвалено для використання в освітньому процесі»
(Протокол № 13 засідання експертної комісії з історії від 09.11.2022., протокол № 1 засідання експертної комісії з громадянської освіти та правознавства від 31.01.2023)*

Укладачі:

Мокрогуз О. П., завідувач кафедри суспільних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук, доцент;

Желіба О. В., доцент кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук, учитель історії Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради при НДУ ім. М. Гоголя, учитель-методист.

ISBN 978-617-7370-45-0

© Мокрогуз О. П., Желіба О.В. 2023
© Академія української преси, 2023
© Центр вільної преси, 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Формування медіаграмотності в Україні – один із ключових напрямків модернізації освітньої галузі, складник державної інформаційної політики. Медіаосвіта *інтегрована в освітні галузі нового Державного стандарту базової середньої освіти*.

Модельна навчальна програма інтегрованого міжгалузевого курсу «Основи медіаграмотності» спрямована на реалізацію завдань базової середньої освіти, яка визначається вимогами до обов'язкових результатів навчання учнів 7–8 класів в **мовно-літературній, інформатичній, соціальній і здоров'язбережувальній, громадянській та історичній, мистецькій освітніх галузях**.

Мета курсу «Основи медіаграмотності» на етапі базового предметного навчання – формування знань про роль і значення інформації та медіа в розвитку особистості, поглиблення комунікативних здібностей та ключових компетентностей учня та учениці; навичок критичного мислення в процесі роботи з медіа.

Головні завдання міжгалузевого інтегрованого курсу:

- розуміти основні принципи функціонування різних видів медіа;
- розрізняти та застосовувати методи організації діяльності з використанням технології мультимедіа;
- використовувати різноманітні медіатексти в практичній діяльності;
- розвивати навички, необхідні для розуміння, створення та критичної інтерпретації медіатекстів;
- застосовувати навички критичного мислення
- орієнтуватися в сучасному медіапросторі.

Результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані

на формування відповідних компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти. Ключові компетентності охоплюють:

- вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що формують вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку, використовувати різні види сприймання медіатекстів для пошуку, опрацювання, аналізу та добору інформації, здобувати і опрацьовувати інформацію з різних (друкованих і цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації, читати, розуміти, медіатексти іноземною мовою; створювати медіатексти іноземними мовами; комунікувати з однолітками з інших країн, виявляти зацікавлення медіаповідомленнями українських та іноземних масмедіа;
- математичну компетентність, що дає змогу аналізувати цифрові дані, якими оперують у медіаповідомленнях, перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблицю, схему тощо); використовувати статистичні матеріали у формуванні медіаграмотності учнів, створювати інфографіку, оцінювати достовірність інформації, критично сприймати інформацію та джерела її отримання, усвідомлювати варіативність і значущість математичних методів у розв'язанні сучасних проблем і задач;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій, які формують вміння знаходити, опрацьовувати, зберігати інформацію природничого змісту, перетворювати її з одного виду на інший з використанням інформаційно-комунікаційних технологій,

за допомогою медіа збирати дані, спостерігати та наводити докази на підтримку висновків, оцінювати вірогідність джерел, авторитетність фахівців та інституцій, звідки вони походять, здатність висловлювати аргументи, засновуючись на доказах, розв'язувати проблеми, пов'язані зі станом довкілля та сталим розвитком, критично оцінювати інформацію природничого змісту, здобуту з різних джерел;

- іноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, які пропонують медіа; ініціювання змін; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів, зокрема, з допомогою медіа;
- екологічну компетентність, що дає змогу використовувати медіа для усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, ощадливого використання природних ресурсів, дотримання правил поведінки на природі;
- інформаційно-комунікаційну компетентність, що передбачає критично та усвідомлено використовувати цифрові технології для пошуку, нагромадження, перевірки і впорядкування інформації; спільно працювати онлайн у медіапроектах; створювати медіатексти та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією під час аналізу медійних повідомлень, виявляти джерела та авторів інформації, робити коректні посилання, поважати дотримання авторського права, критично оцінювати інформацію, її значення і вплив на людину та суспільство, відповідально і безпечно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування і співпраці, використовувати інформаційні технології з дотриманням етичних, міжкультурних і правових норм інформаційної взаємодії;
- навчання впродовж життя, що передбачає застосовувати

- медіа для самостійного визначення мети навчання та критично добирати ресурси для набуття нових компетентностей, застосовувати різні способи їх розвитку, бути відкритим до самонавчання, виявляти бажання ділитися знаннями з іншими, знаходити можливості для навчання і саморозвитку, організовувати своє навчання;
- громадянські та соціальні компетентності, що передбачають використовувати медіа для участі в громадському та суспільному житті, критично аналізувати медіаповідомлення, зокрема з погляду мети звернення до певної аудиторії, визнавати демократичні цінності, права людини мати власні позиції і погляди, право на їх висловлювання за посередництва медіа, нести відповідальність за створені та поширені медіаповідомлення, мати активну громадянську позицію; визнавати та шанувати свободи (волевиявлення, свободи слова і масмедіа), критично сприймати основні події національної, європейської та світової історії, їх вплив на світогляд громадянина та його самоідентифікацію, використовувати медіа для розуміння правил поведінки та спілкування, що загальноприйняті в різних спільнотах і середовищах;
 - культурну компетентність, що передбачає застосувати медіа для опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу; шанобливе ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передавання ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва, поданих через медіа, аналізувати та декодувати медіатексти різних форм і жанрів, розвивати власну ідентичність у сучасному медіасвіті; створювати

медіаповідомлення різних видів та жанрів, визнавати цінності медіакультурного багатоманіття; бути відкритим до переконань та світогляду інших людей, бути толерантним.

- підприємливість і фінансову грамотність, що передбачають використовувати медіа для реалізації ідей, виявлення ініціативності, бути здатним до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми, планувати і реалізовувати проекти, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо, оцінювати переваги та ризики різних видів діяльності; комунікувати й ухвалювати рішення на основі оцінювання надійності та достовірності інформації, брати відповідальність за ухвалення рішень, виявляти ціннісне ставлення до медіаінформації.

Програма спрямована на формування наскрізних умінь, спільних для всіх ключових компетентностей:

- читати з розумінням інформацію, записану (передану) різними способами або відтворену технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану й очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням медіатексту після його аналізу і добору контраргументів;
- висловлювати власну думку, передавати почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;
- критично і системно мислити, аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні

ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

- логічно обґрунтовувати позицію, висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що виявляє власне ставлення до подій, явищ і процесів;
- діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, добросовісне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, вміння випробовувати нові ідеї;
- виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, вміння брати на себе відповідальність;
- конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;
- оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;
- ухвалювати рішення, що передбачає здатність вибирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які приводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків і наслідків;
- розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати

- та аргументувати рішення;
- спільно працювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Модельна навчальна програма відповідає віковим особливостям навчання учнів 7–8 класів і базується на демократичних засадах спілкування педагогів та учнів, застосуванні інтерактивних методів навчання, інноваційних освітніх технологіях. У програмі інтегруються медіаосвітні елементи з різних освітніх галузей.

Програма складається з пояснювальної записки, змісту інтегрованого міжгалузевого навчального курсу, очікуваних результатів навчання учнів, видів їхньої навчальної діяльності та орієнтовних критеріїв оцінювання за бальною шкалою. Кількість годин на її виконання надається з урахуванням вимог Типової освітньої програми.

У колонці **«Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти»** автори подають безпосередні вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів, вміщені у додатках до Державного стандарту базової середньої освіти базового предметного навчання (7–9 класи) і які позначено індексами у квадратних дужках. Це ще раз наголошує на відповідності цієї МНП до Державного стандарту базової середньої освіти. Цифра на початку індексу вказує на порядковий номер року навчання (класу), на завершення якого очікується досягнення результату навчання. Отже, подана вимога в 7–8 класах тільки формується. Скорочений буквений запис означає освітню галузь, до якої належить обов'язковий результат навчання. Перша цифра після буквеного запису до крапки означає номер групи результатів навчання вимог до обов'язкових результатів навчання Державного стандарту. Цифра після крапки означає номер загального результату навчання, а наступна цифра означає номер конкретного результату навчання. Остання цифра

означає номер орієнтира для оцінювання відповідного навчального результату.

МНП курсу враховує вікові особливості взаємодії дітей з медіа і націлена на поглиблення пропедевтичних знань, уявлень та вмінь з медіаосвіти, здобутих учнями в попередніх класах.

Програма реалізує особистісно зорієнтований та діяльнісний підходи і базується на таких дидактичних принципах: науковості, доступності, наочності, свідомості, активності та самостійності учнів, зв'язку навчання з життям, систематичності та послідовності, зв'язку з практикою. Зasadничими принципами в програмі виступають дитина та країноцентризм.

У процесі викладання курсу для вироблення практичних навичок варто використовувати різноманітні методи та форми роботи з учнями, що відповідають принципам та особливостям цього курсу. Для засвоєння навчального матеріалу шляхом практичної діяльності учнів, під час занять необхідно широко застосовувати дослідницькі, творчі, розвивальні, інтерактивні методи та способи. Це передбачає поєднання індивідуальних, групових і фронтальних форм роботи, застосування як ефективних традиційних, так і інноваційних методів навчання.

Критичне мислення, що стосується медіапродукції набуває особливого значення. Розуміння того, як створюються, зберігаються, поширюються медіатексти та чому вони мають такий вплив, дає змогу учням/ученицям 7–8 класів реагувати на них критично та відповідально. Критерії оцінювання, закладені у вимоги до обов'язкових результатів базових освітніх галузей, – основа оцінювання учнів за 12-бальною системою.

Під час оцінювання навчальних досягнень з основ медіаграмотності враховується рівні оволодіння: теоретичними знаннями, практичними умінями та навичками відповідно до очікуваних результатів навчання учнів.

Застосування на практиці критеріїв навчальних досягнень учнів потребує обов'язкового врахування їхніх вікових особливостей.

Структура інтегрованого міжгалузевого курсу:

Вступ. Інформація та її значення в житті людини

Тема 1. Масмедіа

Тема 2. Друковані медіа та візуальні джерела

Тема 3. Музика та радіомовлення

Тема 4. Кіно і телебачення

Тема 5. Інтернет-середовище

Тема 6. Реклама

Вступ. Інформація та її значення в житті людини

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: інформація, медіаосвіта, медіаграмотність. – Визначає сутність, важливість джерела інформації, його пізнавальні можливості [9 ГЮ 3.2.1-1]	Вступ. Інформація та її значення в житті людини. Поняття «медіаосвіти» і «медіаграмотності»	- Запис міркувань щодо власного медійного дня- Наведення під час бесіди прикладів впливу інформації на власне життя

Тема 1. Масмедіа

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: джерело інформації, інформаційні процеси, інформаційні війни, медіа, масмедіа, медіатекст, пропаганда, цензура. – Розмежовує фактичну інформацію, суб’єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 МОВ 2.2.2-1] – робить аргументовані висновки про наявність у джерелі інформації ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [9 МОВ 2.4.2-2] – користується наданими і пропонує свої критерії щодо оцінювання надійності інформаційних джерел [9 ІФО 1.4.1-2] – розпізнає сильні і слабкі аргументи щодо оцінювання джерел і даних в альтернативних поглядах [9 ІФО 1.4.1-3]	Види та джерела інформації Масмедіа та їх значення в житті суспільства. Види та еволюція медіа Свобода масмедіа як важливий показник демократичності суспільства. Факт та судження. Об’єктивність медіа. Репутація медіа	- Наведення прикладів джерел інформації за видами із запропонованих вчителем - Коментоване читання - Застосування дидактичних ігор - Групова робота з джерелами інформації - Формулювання питань до запропонованого тексту - Створення усних повідомлень з використанням кількох джерел - Фронтальна бесіда - Самостійна робота з пошуку джерел інформації

– використовує факти та неявні докази під час формування власних висновків на основі аналізу медіатекстів [9 ІФО 1.4.1-4] – описує вплив та ризики використання ненадійної чи спотвореної інформації на ухвалення рішень чи емоційний стан адресатів [9 ІФО 1.4.3-1] – називає кілька маніпулятивних способів і поширених технік пропаганди, виконуваних засобами цифрових технологій [9 ІФО 1.4.3-2] – розрізняє маніпулятивні техніки і пропаганду в медіатекстах та інформаційних повідомленнях [9 ІФО 1.4.3-3] – розпізнає хибні та упереджені твердження в інформаційних повідомленнях [9 ІФО 1.4.3-4] – вирізняє мову ворожнечі, висловлювань, які принижують чи дискредитують людину або групу осіб [9 ІФО 4.2.1-2] – застосовує критерії для визначення достовірності і повноти інформації [9 ГІО 3.3.1-1] – класифікує джерела інформації на підставі їх достовірності, надійності, повноти [9 ГІО 3.3.1-2] – наводить приклади дії пропаганди в суспільстві [9 ГІО 3.3.3-2] – розпізнає тенденційну інформацію [9 ГІО 4.2.2-1]	Маніпуляції. Фейк як один з механізмів інформаційної маніпуляції Інформаційна війна та пропаганда. «Мова ненависті». Цензура Критичне ставлення до інформації. Перевірка достовірності інформації.	- Добір інформації з якої-небудь теми (обраної разом з учителем) із доступних (наявних) джерел - Складання таблиці «Факт, судження, фейк» - Наведення прикладів вірогідної і недостовірної інформації з найдених джерел - Ознайомлення з інформацією та з коментарем до неї з метою обґрунтування власної позиції щодо коментаря - Ознайомлення з інформацією задля виявлення та виправлення в ній помилок - Використання інтерактивних методів роботи - Робота зі словником - Аналіз прикладу російської пропаганди розрахованої на дітей

Тема 2. Друковані медіа та візуальні джерела

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: преса, комікси, карикатура, інфографіка, академічна доброчесність – розуміє і пояснює групи жанрів друкованих медіа – знає перелік професій, пов'язаних із пресою і розуміє їх функціональні обов'язки – самостійно шукає і добирає аудіо-, відео-, ілюстративні і текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання [9 МІО 4.1.1-2] – виявляє факти маніпулювання масовою інформацією в текстових і візуальних джерелах [9 ГІО 3.3.3-1] – знаходить потрібну інформацію в одному чи кількох джерелах і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1] – підтверджує/спростовує факт редагування фото, зображень, аудіо, відео тощо за допомогою цифрових інструментів і технологій [9 ІФО 1.4.2-1] – ставить обґрунтовані/доречні запитання до змісту здобутої інформації [9 ГІО 3.2.1-2]	Історія друкованих медіа Поняття «преса». Жанрова палітра у пресі: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри Структура сучасної газети. Газетна стаття та її складники Журналістські стандарти. Замовні матеріали («джинса»)	- Складання таблиці жанрів преси - Підготування виступу на теми історії розвитку преси та/або фотографії - Виконання завдань під час групової роботи - Використання інтерактивних методів роботи - Формулювання запитань під час обговорення - Ознайомлення з медіаповідомленням з метою представлення запропонованої інформації в табличній формі

– виявляє змістові зв'язки між різними фрагментами інформації та джерелами різних видів [9 ГО 3.2.1-3] – характеризує інформацію залежно від джерела походження, часу і місця виникнення та способів поширення інформації в суспільстві [9 ГО 3.2.2-2] – використовує інформацію із суміжних галузей знань для характеристики минулих і сучасних суспільних подій, явищ, процесів [9 ГО 4.2.1-2] – зазначає джерела і авторство під час цитування і посилання/звернення, ідентифікує межі використання цитат [9 МИО 4.3.2-1] – представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1-2] – на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] – формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 2.2.7-1] – використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]	Журнал. Види журналів. Цінності ілюстрованих журналів Фотоджерела. Особливості аналізу фотоджерел Ілюстрація та карикатура. Алгоритм аналізу карикатур. Інфографіка як медіаявище	- Написання повідомлення/замітки/ статті - Складання тематичної добірки інформаційних матеріалів друкованих медіа з певної теми - Створення усних повідомлень із використанням фотоджерел - Аналіз візуального джерела (фотографії,) з погляду того, що там відбувається - Створення текстового супроводу фотографії - Робота зі словником - Створення інфографіки - Аналіз карикатури - Аналіз медіатекстів з метою виявлення замовних матеріалів

Тема 3. Музика та радіомовлення

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: – радіомовлення, відеокліп, радіоформат, меседж/повідомлення – знає історію розвитку радіо – називає основні формати радіомовлення – уявляє різницю між аудіо та аудіовізуальним сприйняттям музичного твору – розуміє аспект впливу музичних складових (тексту, музики, голосу тощо) на емоційний стан людини – характеризує психоемоційний вплив музичних творів; – аналізує «мову» музичного медіатексту – обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [9 МОВ 1.5.1-4]	Традиційні медіа Історія радіо. Радіо як інструмент агітації та пропаганди Радіо як масмедіа. Формати радіо. Основні формати радіо в Україні Радіоповідомлення Радіоновини. Радіоонлайн Музика як частина попкультури. Пісня як меседж/повідомлення	- Підготування виступу на теми історії розвитку медіа - Пояснення вчителя/вчительки - Робота з навчальним медіатекстом - Формулювання запитань під час обговорення - Робота зі словником та пошуковими системами - Застосування інтерактивних вправ - Складання плану аналізу медіаповідомлення за поданими критеріями

– розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.4.6-1] – співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 МОВ 2.1.3-1] – визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 МОВ 1.5.1-2] – визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [9 МОВ 1.4.2-1]	Відеокліп як засіб візуалізації музичного твору	- Фронтальна, груповата індивідуальна роботи учнів - Формулювання запитань - Аналіз кадру (фотографії, плаката, рекламного постера) зпогляду того, що там відбувається - Складання програм радіопередач для різного роду каналів з урахуванням часу виходу в етер, аудиторії, конкурентної здатності - Перегляд незвученого уривка медіатексту та розроблення свого плану звукової дорожки для цього фрагмента

Тема 4. Кіно і телебачення

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: кіноіндустрія, телебачення, анімація, засоби виразності кіно – знає основні види і жанри кінофільмів і програм телебачення – знає основні професії сфери кіновиробництва та телебачення – аналізує інформацію щодо професій та їх здобуття [9 СЗО 4.1.1-5] – розуміє, пояснює і використовує поняття мови кіно: кадр, ракурс, план тощо – розуміє основні виразні засоби кіно – описує процес створення та основні пункти сценарію та процес виробництва кіно та телепродукції – демонструє навички побудови і написання сюжету; – застосовує набуті знання у практичній діяльності.	Історія кіно. Фільм і реальність. Кіно як інструмент агітації та пропаганди Професії пов’язані з кінематографом. Склад знімальної групи. Видатні режисери сучасності: Україна, світ Види та жанри кінопродукції. Аналіз фільму через призму жанру	- Підготування виступу на теми історії розвитку кіно і телебачення - Ранжування телепередач за їх значущістю для різних верств населення - Ознайомлення з телепрограмою з подальшим складанням анонсів декількох передач за їх назвами - Робота зі словником - Формулювання запитань - Коментоване читання - Складання переліку «Складники авторського права на кінопродукцію» - Робота з навчальним медіатекстом - Підготування виступу на тему «Медіапрофесії», «Українське кіно»

– усвідомлює, що кіномистецтво – складник художньої культури, що має величезний гуманістичний потенціал – пояснює знаки охорони авторського права, у чому полягає порушення авторських прав [9 МИО 4.3.1-1] – зіставляє різні погляди на проблему, використовуючи кілька джерел інформації, формулює творче завдання і деталізує його [9 МИО 3.3.1-3] – називає та пояснює критерії оцінювання достовірності інформації про мистецтво, зокрема в інформаційному просторі [9 МИО 4.2.1-1] – обирає способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо-/відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження, може прокоментувати задум та обґрунтувати вибір [9 МИО 4.1.1-1] – на основі аналізу джерела ідентифікує події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності тощо [9 ПО 3.2.2-1]	Мова кіно. Основні етапи створення фільму Анімація як особливий вид кіно. Створення анімації Історія телебачення. Телебачення як інструмент агітації та пропаганди Професії, пов'язані з телебаченням: журналіст, оператор, режисер. Сучасні телевізійні жанри	- Фронтальна, групова та індивідуальна роботи учнів із запропонованими рекламними продуктами щодо виявлення маніпуляцій - Проєкт «Презентація однієї з професій кіномистецтва/телебачення» - Складання програм для різного роду каналів з урахуванням часу виходу в етер, аудиторії, конкурентної здатності - Робота з пошуковими системами для перевірки інформації на достовірність - Порівняння кількох поглядів (наприклад, професійних журналістів, мистецтвознавців) про події, відображені в медіатексті, і про сам медіатекст

– визначає основну мету та прогнозує наміри розмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 МОВ 1.4.4-1 – поєднує подану різними способами інформацію з кількох текстів (зокрема художніх, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 МОВ 2.2.5-1] – самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього, медіатексту), структуруючи інформацію [9 МОВ 1.2.3-1] – усвідомлює, що кіномистецтво може бути знаряддям пропаганди; – розуміє можливості широкого поширення пропаганди на телебаченні; – знає способи протидії пропаганді в кіно і на телебаченні.	Новини на телебаченні. Аналіз новин. Створення відеонovin. Розважальний жанр телебачення. Телевізійні шоу. Створення телешоу. Гендерні стереотипи	- Написання синопсису за літературним твором - Аналіз медіатексту на історичну тему, заснованого на документальних фактах. - Вивчення країнознавчих, політичних та історичних матеріалів, що стосуються цієї теми і цього періоду часу - Порівняння вивчених матеріалів із зображенням історичних подій у кіно (образ країни, народу, раси, національності, соціального ладу, політичного - врядування, системи правосуддя, освіти, трудової діяльності тощо)

Тема 5. Інтернет-середовище

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: соціальна мережа, чат, форум, блог, відеоігри, інтернетбулінг, авторське право; критичне оцінювання інформації, отриманої з інтернету – знає основні етапи розвитку інтернету – називає види блогової журналістики – описує, як інформаційні технології сприяють чи перешкоджають новим формам досвіду, самовираженню, спілкуванню і співпраці [9 ІФО 1.1.2-3] – використовує запропоновані та самостійно шукає додаткові ресурси для перевірки сумнівної інформації [9 ІФО 1.4.1-1] – пояснює способи зменшення ризиків і загроз фізичному, психічному і соціальному здоров'ю через користування цифровими пристроями та інтернетом [9 ІФО 4.1.1-2] – не споживає і не поширює інформаційне “сміття” цифрового і нецифрового формату [9 ІФО 4.1.1-3] – наводить приклади наслідків порушення прав інтелектуальної власності [9 ІФО 4.3.2-2]	Історія інтернету. Значення інтернету в життєсучасної людини Засоби комунікації в інтернеті: соціальні мережі, форуми, чати. Їх вплив на особистість Поняття блогу та блогової журналістики (публіцистики). Онлайн-журналістика Статуси соцмереж. Аналіз статусу Вікі. Правила вікіпедії. Редагування	- Підготування виступу на теми історії розвитку медіа - Формулювання запитань - Проведення мінідискусій за поставленими проблемами - Створення простих мультимедійних продуктів - Складання правил етичної поведінки в соціальних мережах - Формулювання запитань з теми - «Медіабезпека в інтернеті». - Запис власних міркувань - «Плюси і мінуси

– демонструє відповідальну поведінку, поводить себе розважливо в інтернеті та застосовує кілька способів захисту себе та інших осіб від порушень прав людини за використанням інформаційних і комунікаційних технологій [9 ІФО 4.2.1-3] – вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 МОВ 3.2.4-1] – безпечно спілкується в цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.2.4-2] – висловлює власні припущення щодо реальних і ймовірних інформаційних загроз, вразливості цифрових пристроїв і сервісів [9 ІФО 4.1.2-2] – називає широкий спектр професій і галузей, зокрема міждисциплінарних, у яких використовуються цифрові технології [9 ІФО 1.1.1-1] – пропонує джерела отримання додаткової інформації для розв'язання життєвої/ навчальної проблеми [9 ІФО 1.2.3-2] – пояснює стандартні принципи інформаційної безпеки і застосовує способи захисту особистих даних і конфіденційності в цифрових середовищах [9 ІФО 4.1.2-3] – пояснює причини та історію виникнення правових відносин у галузі цифрових технологій [9 ІФО 4.3.1-1] – наводить приклади норми правової взаємодії та відповідальності за порушення законів і правових норм у галузі цифрових технологій [9 ІФО 4.3.2-1]	та створення вікістатей Відеоблог. Аналіз відеоповідомлень Відеоігри. Специфіка драматургії відеоігор. Класифікація відеоігор. Меседжі відеоігор Безпека та етика поведінки в інтернеті. Специфічна мова інтернет середовища. Вплив цифрових технологій на фізичне та психічне здоров'я учнів	- комп'ютерних та відеоігор» - Розв'язання пізнавальних завдань - Проєкт «Якою буде наша інтернетсторінка класу» - Аналіз повідомлень розміщених в інтернеті - Складання списку відвідування сайтів в інтернеті за тиждень - Аналіз блогів/блогерів для розуміння причини успішності/ неуспішності - Робота зі словником: терміни з онлайн-безпеки - Мінідискусія на тему «Мистецтво цифрового світу дорівнює класичному» - Створення власного відеоканалу - «Плюси і мінуси Вікіпедії»

Тема 6. Реклама

Очікувані результати навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти	Пропонований зміст навчального предмета	Орієнтовні види навчальної діяльності на занятті
Учні/учениці розуміють, пояснюють зміст понять і термінів теми та застосовують їх у своїй діяльності: реклама – знає історію, види та форми реклами – розуміє особливості рекламного медіатексту – визначає «мову» реклами – аналізує вплив реклами на аудиторію та її маніпулятивні можливості – втілює результати пізнавальної діяльності в медіатекстах [9 ГЮ 4.3.2-4] – визначає наслідки соціальних впливів на ухвалення рішення щодо власного здоров'я, безпеки, добробуту та здоров'я, безпеки, добробуту інших осіб (реклама, вплив інших осіб, медійна інформація тощо) [9 СЗО 2.2.1-5] – аргументовано висловлюється про актуальність і вірогідність інформації на основі власного досвіду, аналізу реклами та критичних суджень інших осіб [9 ОВ 2.4.2-1]	Історія та роль реклами в суспільстві Види та форми реклами Психологічні маніпуляції в рекламних зразках. Стереотипи в рекламі Особливості створення рекламної продукції	- Підготовка виступу на теми історії розвитку медіа. - Аналіз рекламних медіатекстів (візуальна й письмова інформація, найважливіша частина цієї інформації, вказівки на жанр медіатексту, композиція афіші) - Проєкт «Створення рекламного продукту що стосується школи (класу)» - Формулювання запитань - Коментоване читання - Створення простих мультимедійних продуктів

– наводить приклади синтезу мистецтв [9 МИО 1.2.2-2] – уникає небезпечного/шкідливого контенту [9 СЗО 4.2.1-2] – активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, що допомагають зменшити ризики під час ухвалення рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] – виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 МОВ 1.1.3-2]		- Фронтальна, групова та індивідуальна роботи учнів - Робота зі словником - Розв'язання пізнавальних завдань - Інтерактивні вправи - Запис власних міркувань - Формулювання дослідницьких питань - Знімання короткого відеосюжету (тривалість: 1–3 хв) із використанням різних способів знімання

Прикінцева частина

Рівні навчальних досягнень	Орієнтовні критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
I. Початковий	Учень (учениця) розрізняє види медіа, може назвати 1–2 їх види, зіставити поняття з його означенням, відповідає на запитання уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру, виконує окремі навчальні дії без усвідомлення мети роботи (за зразком, за детальною інструкцією). Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”), має загальне уявлення про медіапроцеси, поняття і терміни медіа, відповідає на елементарні запитання короткими репліками, виявляє здатність до елементарного викладу думки. Учень (учениця) може двома-трьома простими реченнями розповісти про медіапроцеси, пояснити відмінність між основними термінами і поняттями, йому важко аргументувати, робити висновки, узагальнення, вибірково реагує на пізнавальний матеріал, вміє робити найпростіші функції з фото та відеотехнікою.
II. Середній	Учень (учениця) з допомогою вчителя може репродуктивно відтворити (у межах чотирьох-шести простих речень) основний навчальний матеріал теми, може повторити за зразком певну операцію, дію, може діяти відповідно до детальної інструкції, з допомогою вчителя дати означення поняття, йому важко встановити зв'язки й залежності між явищами і процесами, пов'язаними з медіа, розуміє як використовувати на практиці техніку, розуміється на її основних складниках та функціях. Учень (учениця) може з допомогою вчителя відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на його запитання, з допомогою вчителя визначає одну-дві окремі ознаки понять,

	здатний з помилками й неточностями дати означення понять, важко даються оцінні судження, висловлення власної думки, має навички виконання елементарних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення. Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, пояснює основні поняття, розуміє їх, може самостійно розкрити їх сутність, відповідь його (її) правильна, але недостатньо усвідомлена, вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, йому важко робити узагальнені висновки на основі засвоєної конкретної інформації, з допомогою вчителя може аналізувати, порівнювати, робити висновки, висловлювати оцінні судження, має навички виконання основних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення.
ШІ. Достатній	Учень (учениця) загалом послідовно і логічно самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, виокремлює окремі ознаки явищ та процесів медіа, володіє теоретичним рівнем знань, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, застосовуючи мінімальну термінологію, може дати означення понять, проводить аналіз за простим планом, практично використовує фотота відеотехніку, з допомогою вчителя використовує методи пошуку в мережі, розуміє, яким має бути фінальний результат проєкту. Учень (учениця) має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, намагається аналізувати, порівнювати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між медіаявищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність, відповідає логічно, хоч і має неточності, виявляє інтерес, ініціює різноманітні проєкти, але не завжди активний/-а у їх завершенні, вміє знаходити в інтернеті необхідну аудіота відеоінформацію, а також використовує програми для її відтворення, володіє навичками створення презентації і монтажу. Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки

	конкретними фактами, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, знаходить і виправляє допущені помилки, може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.
IV. Високий	Учень (учениця) має міцні знання, здатний/-а використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення, аргументувати їх, використовуючи різні джерела інформації, виявляє стійкий інтерес до змісту й процесу навчальної діяльності, використовує здобуті знання для розв'язання нової навчальної проблеми, рецензує відповіді учнів, самостійно використовує техніку з метою самовдосконалення й отримання навчальної інформації, виконує індивідуальні завдання, працює в команді, активно реалізує творчий потенціал, вільно володіє технікою. Учень (учениця) на високому рівні володіє узагальненими знаннями обсягом та в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, уміє аналізувати інформацію, ставити і розв'язувати проблеми, може використовувати інформацію з додаткових джерел, які використовує для постанови й дослідження інших проблем, виявляє сприйнятливність до нових знань, випробовує різні шляхи для досягнення результату, прагне успіху, активно використовує широкий спектр програмного забезпечення, призначеного для роботи з медіаресурсами, зокрема вміє користуватися камерами, знає їх основні налаштування, розуміється на програмному забезпеченні. Учень (учениця) має системні глибокі знання в галузі теорії й практики використання медіаресурсів, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, ухвалювати рішення, володіє дієвими знаннями, які охоплюють не лише конкретні факти, але й сутнісні характеристики, взаємозв'язки й залежності між явищами в сфері медіа, самостійно ставить пізнавальну мету, ініціює нові ідеї, які втілює на практиці, вміє створювати проекти за допомогою техніки та програмного забезпечення, у процесі виконання завдань проявляє творчий підхід.

Використані джерела

1. Державний стандарт базової середньої освіти.
2. URL:
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f7/5e6/b1e/5f75e6b1ee0d8989401323.doc> (дата звернення: 12.09.2021).
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. (2016 р.).
URL:
<https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27kontseptsiya-vprovadzheniya-mediaosvity-v-ukraini-novaredaktsiya/> (дата звернення: 12.09.2021).
4. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2017. 319 с.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.